

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH**

TRẦN THANH LỊCH

**GIẢI PHÁP NÂNG CAO THU NHẬP CHO
HỘ NÔNG DÂN NGHÈO KHU BẢO TỒN THIÊN NHIÊN
CHAM CHU TỈNH TUYÊN QUANG**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ

Chuyên ngành: Kinh tế nông nghiệp

THÁI NGUYÊN - 2014

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH

TRẦN THANH LỊCH

**GIẢI PHÁP NÂNG CAO THU NHẬP CHO
HỘ NÔNG DÂN NGHÈO KHU BẢO TỒN THIÊN NHIÊN
CHAM CHU TỈNH TUYÊN QUANG**

Chuyên ngành: Kinh tế nông nghiệp

Mã số: 60.34.01.15

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: TS. NGUYỄN THỊ YẾN

THÁI NGUYÊN - 2014

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn là hoàn toàn trung thực, và chưa từng được sử dụng hoặc công bố trong bất kỳ một công trình nào khác.

Tôi xin cam đoan rằng mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn và thông tin trích dẫn trong luận văn được ghi rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, ngày tháng 6 năm 2014

Tác giả luận văn

Trần Thanh Lịch

LỜI CẢM ƠN

Luận văn này được hoàn thành là quá trình nghiên cứu và tích lũy kinh nghiệm của tác giả. Trước hết tôi xin được bày tỏ lời cảm ơn chân thành đối với lãnh đạo Ban quản lý dự án cơ sở Cham chu (Hạt kiểm lâm rừng đặc dụng Cham chu) đã tạo mọi điều kiện thuận lợi nhất để tôi hoàn thành luận văn này.

Tôi cũng xin bày tỏ lời cảm ơn đối với Ban giám hiệu trường Đại học Kinh tế và Quản trị kinh doanh, lãnh đạo Khoa Đào tạo Sau đại học trường Đại học Kinh tế và Quản trị kinh doanh.

Để có được kết quả này, tôi xin chân thành cảm ơn người đã nhiệt tình hướng dẫn tôi làm luận văn là Tiến sỹ Nguyễn Thị Yến – Giảng viên trường đại học kinh tế và quản trị kinh doanh Thái Nguyên

Luận văn này được hoàn thành không thể không nhắc tới sự giúp đỡ của các cán bộ lãnh đạo các Phòng Lao động, TB&XH, Phòng Nông nghiệp, Phòng Giáo dục - Đào tạo, Phòng Tài nguyên và môi trường, Chi cục Thống kê của hai huyện Hàm Yên và Chiêm Hóa đã tạo điều kiện rất thuận lợi cho tôi trong việc thu thập số liệu, nghiên cứu địa bàn

Một lần nữa tôi xin chân thành cảm ơn sự giúp đỡ của mọi người!

Thái Nguyên, ngày tháng 6 năm 2014

Tác giả luận văn

Trần Thanh Lịch

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN.....	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC.....	iii
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT.....	vii
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	viii
DANH MỤC CÁC HÌNH.....	x
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài nghiên cứu	1
2. Mục tiêu nghiên cứu của đề tài	2
3. Đối tượng, nội dung và phạm vi nghiên cứu.....	2
4. Kết cấu của luận văn	3
Chương 1: MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ THU NHẬP VÀ NGHÈO ĐÓI	4
1.1. Cơ sở lý luận	4
1.1.1. Lý luận về hộ nông dân.....	4
1.1.2. Lý luận về thu nhập.....	6
1.1.2.1. Các khái niệm cơ bản.....	6
1.1.2.2. Đặc điểm thu nhập của hộ gia đình.....	7
1.1.2.3. Nâng cao thu nhập.....	8
1.1.2.4. Các nhân tố ảnh hưởng tới thu nhập của hộ nông dân	10
1.1.2.5. Những chỉ tiêu đánh giá thu nhập hộ nông dân	11
1.1.3. Một số vấn đề lý luận về nghèo đói	13
1.1.3.1. Khái niệm về nghèo đói	14
1.1.3.2. Các lý thuyết liên quan đến nghèo đói.....	14
1.1.3.3. Phương pháp xác định đối tượng nghèo:	18
1.1.3.4. Nguyên nhân của nghèo đói.....	18
1.2. Kinh nghiệm về nâng cao thu nhập cho hộ nghèo trên thế giới và ở Việt Nam.....	27
1.2.1. Nâng cao thu nhập cho hộ nghèo ở một số nước trên thế giới.....	27

1.2.2. Thu nhập của người dân vùng núi phía bắc Việt Nam	30
1.2.2.1. Thuận lợi	30
1.2.2.2. Khó khăn	32
1.3. Các công trình nghiên cứu mới đây về thu nhập và nâng cao thu nhập cho người dân miền núi ở Việt Nam.....	34
Chương 2: PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU ĐỀ TÀI	36
2.1. Câu hỏi nghiên cứu	36
2.2. Phương pháp nghiên cứu.....	36
2.2.1. Phương pháp tiếp cận.....	36
2.2.2. Phương pháp nghiên cứu.....	37
2.2.2.1. Phương pháp điều tra chọn mẫu.....	37
2.2.2.2. Xác định chuẩn nghèo	37
2.2.2.3. Mô hình kinh tế lượng.....	37
Chương 3: THỰC TRẠNG THU NHẬP CỦA HỘ NÔNG DÂN NGHÈO Ở KHU BẢO TỒN THIÊN NHIÊN CHAM CHU, TỈNH TUYẾN QUANG	40
3.1. Đặc điểm địa bàn nghiên cứu- khu bảo tồn thiên nhiên cham chu tỉnh Tuyên Quang	40
3.1.1. Điều kiện tự nhiên	40
3.1.1.1. Vị trí địa lý	40
3.1.1.2. Địa hình	41
3.1.1.3. Điều kiện thời tiết, khí hậu, thủy văn.....	42
3.1.1.4. Tài nguyên thiên nhiên.....	42
3.1.2. Điều kiện kinh tế - xã hội.....	43
3.1.2.1. Tình hình dân sinh-xã hội	43
3.1.2.2. Thực trạng các ngành kinh tế chủ yếu	49
3.1.3. Đánh giá chung	52
3.1.3.1. Thuận lợi	52
3.1.3.2. Khó khăn	53
3.2. Thực trạng về thu nhập của hộ nông dân nghèo thuộc khu bảo tồn thiên nhiên cham chu, tỉnh Tuyên Quang	53

3.2.1. Một số đặc điểm cơ bản về hộ nông dân đã điều tra tại khu bảo tồn thiên nhiên Cham Chu, tỉnh Tuyên Quang	53
3.2.1.1. Đặc điểm của chủ hộ	53
3.2.1.2. Điều kiện sản xuất của các hộ điều tra.....	54
3.2.1.3. Thực trạng sản xuất của các hộ điều tra.....	55
3.2.2. Thực trạng về thu nhập của hộ nông dân nghèo thuộc khu bảo tồn thiên nhiên Cham Chu, tỉnh Tuyên Quang	61
3.2.2.1. Thu và cơ cấu các khoản thu.....	61
3.2.2.2. Chi và cơ cấu các khoản chi của hộ Khu bảo tồn thiên nhiên Cham Chu tỉnh Tuyên Quang năm 2013.....	73
3.2.2.3. Chi tiêu và cơ cấu chi tiêu cho đời sống của các nhóm hộ Khu bảo tồn thiên nhiên Cham Chu tỉnh Tuyên Quang năm 2013.....	79
3.2.2.4. Tiết kiệm của nhóm hộ thuộc Khu bảo tồn thiên nhiên Cham Chu tỉnh Tuyên Quang năm 2013	82
3.2.3. Các yếu tố ảnh hưởng đến thu nhập của hộ nông dân nghèo thuộc Khu bảo tồn thiên nhiên Cham Chu tỉnh Tuyên Quang.....	84
3.2.3.1. Mô tả dữ liệu điều tra ở khu bảo tồn thiên nhiên Cham Chu tỉnh Tuyên Quang	84
3.2.3.2. Kết quả phân tích hồi quy	92
Chương 4: GIẢI PHÁP NHẪM NÂNG CAO THU NHẬP CHO HỘ NÔNG DÂN NGHÈO KHU BẢO TỒN THIÊN NHIÊN CHAM CHU TỈNH TUYÊN QUANG.....	97
4.1. Quan điểm, mục tiêu và định hướng phát triển.....	97
4.1.1. Quan điểm nâng cao thu nhập cho hộ dân	97
4.1.2. Mục tiêu phát triển kinh tế khu bảo tồn thiên nhiên Cham Chu	97
4.2. Giải pháp nhằm nâng cao thu nhập hộ nông dân nghèo khu bảo tồn thiên nhiên Cham Chu tỉnh Tuyên Quang	100
4.2.1. Diện tích đất hộ gia đình	101
4.2.2. Vấn đề đi làm xa.....	102
4.2.3. Vấn đề giáo dục và học vấn.....	103

4.2.4. Vấn đề làm nông của hộ gia đình	104
4.2.5. Số tiền vay	105
4.2.6. Hệ thống nông hộ và phát triển bền vững	106
4.2.7. Những hạn chế của đề tài và hướng nghiên cứu tiếp theo	107
KẾT LUẬN	109
TÀI LIỆU THAM KHẢO	110
PHỤ LỤC	112

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

bq	: Bình quân
HTX	: Hợp tác xã
KBTTN	: Khu bảo tồn thiên nhiên
LĐTBXH	: Lao động thương binh xã hội
NLKH	: Nông lâm kết hợp
TN	: Thu nhập
UBND	: Ủy ban nhân dân

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1: Tỷ lệ nghèo và khoảng cách nghèo (BCPTVN, 2013).....	20
Bảng 1.2: Trình độ học vấn của người nghèo ở Việt Nam	22
Bảng 1.3: Nhân khẩu trong gia đình nhiều và số lao động có việc làm thấp.....	23
Bảng 1.4: Diện tích đất sử dụng theo dân tộc	25
Bảng 1.5: Chi tiêu công ở nông thôn và giảm nghèo.....	26
Bảng 3.1: Thành phần dân tộc sinh sống trong khu vực khu bảo tồn thiên nhiên Cham Chu tỉnh Tuyên Quang.....	44
Bảng 3.2: Mật độ và dân số các xã thuộc khu bảo tồn thiên nhiên Cham Chu	45
Bảng 3.3: Lao động và phân bố lao động của các xã thuộc khu bảo tồn thiên nhiên Cham Chu	46
Bảng 3.4: Các loại đất đai trong khu vực khu bảo tồn thiên nhiên Cham Chu.....	49
Bảng 3.5: Thông tin cơ bản về chủ hộ điều tra	53
Bảng 3.6: Đặc điểm về điều kiện sản xuất của các hộ điều tra năm 2012.....	54
Bảng 3.7: Tình hình sản xuất theo cơ cấu hộ thuộc các dân tộc trên địa bàn nghiên cứu.....	56
Bảng 3.8: Thực trạng chăn nuôi tại các hộ nông dân nghèo khu bảo tồn thiên nhiên Cham Chu tỉnh Tuyên Quang	57
Bảng 3.8a: Số liệu theo xã điều tra	57
Bảng 3.8b: Theo điều kiện kinh tế hộ	58
Bảng 3.8c: Theo ngành nghề sản xuất	58
Bảng 3.8d: Theo dân tộc	59
Bảng 3.9: Thực trạng tổng thu của hộ điều tra năm 2013 (tính bình quân 1 hộ).....	63
Bảng 3.10: Thu và cơ cấu khoản thu từ nông nghiệp của các nhóm hộ	65
Bảng 3.11: Tầm quan trọng của các cây trồng đối với người dân nông thôn khu bảo tồn thiên nhiên Cham Chu - Tuyên Quang 2013	66
Bảng 3.12: Tầm quan trọng của các loại vật nuôi đối với hộ nông thôn nghèo ở khu bảo tồn thiên nhiên Cham Chu năm 2013	67